

Helbred og sygdom

Helbred handler ikke kun om fravær af sygdom, men også om fysisk, psykisk og social trivsel. Der kan derfor være mange faktorer, der påvirker den enkeltes vurdering af, hvordan det står til med helbredet ⁽¹⁾. Med dette tema er det hensigten at give et overordnet billede af nordjydernes generelle sundhedstilstand – med udgangspunkt i de sygdomme nordjyderne har samt hvordan de selv vurderer deres helbred.

Definitioner og afgrænsning

Dårligt selvvurderet helbred og langvarig sygdom

'Selvvurderet helbred' er et anerkendt mål, der udtrykker en selvstændig risikofaktor for både dødelighed samt en række sygdomme ^(2,3). Det betyder, at der er en sammenhæng mellem hvor dårligt man vurderer sit helbred og risikoen for sygdom og tidlig død. Det hænger sammen med, at den enkeltes vurdering af eget helbred ikke kun afhænger af den aktuelle helbredssituation, men også hvordan helbredet har været gennem livet, viden om sygelighed og dødelighed i familien samt en sammenligning af egen helbredstilstand med helbredstilstanden blandt jævnaldrende ⁽⁴⁾.

I denne undersøgelse belyses selvvurderet helbred ud fra følgende spørgsmål: 'Hvordan synes du, dit helbred er alt i alt?'. Her er det muligt at svare: 'Fremragende', 'Vældig godt', 'Godt', 'Mindre godt' og 'Dårligt'. Der er fokus på **dårligt selvvurderet helbred**, der udgøres af svarmulighederne 'mindre godt' og 'dårligt'.

Langvarig sygdom inkluderer alle, der har svaret ja til spørgsmålet: 'Har du nogen langvarig sygdom, langvarig eftervirkning efter skade, handicap eller anden langvarig lidelse? Med langvarig menes mere end 6 måneder'.

Sygdomme

I spørgeskemaet er deltagerne blevet bedt om at svare på, hvorvidt de har en eller flere af 18 specifikke sygdomme (se de 18 sygdomme i spørgsmål 16 i Bilag A). Hvis svarpersonen angiver at have den pågældende sygdom nu, eller stadig har eftervirkninger af sygdommen, karakteriseres personen som at have den pågældende sygdom. Udover de 18 sygdomme er der i 2021 for første gang spurgt specifikt til angstlidelse (for eksempel social fobi, panikangst, generaliseret angst eller OCD) og depression.

I figur 1.4 præsenteres udviklingen for seks udvalgte kroniske sygdomsgrupper:

- Hjertekarsygdom (Forhøjet blodtryk, blodprop i hjertet, hjertekrampe (angina pectoris), hjerneblødning, blodprop i hjernen)
- Diabetes (sukkersyge)
- KOL (Kronisk bronkitis, for store lunger, rygerlunger (emfysen, KOL))
- Muskel- og skeletsygdom (Slidgigt, leddegigt, knogleskørhed, diskusprolaps eller andre rygssygdomme)
- Psykisk sygdom (Psykisk lidelse af mere end 6 måneders varighed)
- Kræft

Opsummering af resultater – helbred og sygdom

Dårligt selvvurderet helbred og langvarig sygdom – køn, alder og sociale forhold

Figur 1.1 viser, at andelen af den nordjyske befolkning, der har mindre godt eller dårligt selvvurderet helbred i 2021, er 17%, hvilket svarer til andelen på landsplan. Der har ikke været en signifikant udvikling fra 2017 – 2021 i

Region Nordjylland, men fra 2013 til 2021 er andelen med dårligt selvvurderet helbred steget fra 15% til 17%. Blandt følgende grupper er der en signifikant større andel med dårligt selvvurderet helbred, når der sammenlignes med gennemsnittet for den samlede befolkning i Nordjylland:

- Mænd fra 65 år og derover, kvinder i alderen 45-64 år samt 65 år og derover
- Borgere med grundskole som højest fuldførte uddannelsesniveau
- Borgere som er arbejdsløse, førtidspensionister, alderspensionister samt øvrige ikke-erhvervsaktive
- Borgere som bor alene (ikke-samlevende)

Ud af den samlede befolkning i Region Nordjylland har 39% angivet, at de lider af en langvarig sygdom, hvilket svarer til 176.000 borgere. Dette fremgår af figur 1.1, der også viser, at dette er en signifikant stigning fra både 2010 og 2013, hvor andelen var hhv. 32% og 35%. Der ses en signifikant større andel af borgere med langvarig sygdom blandt disse grupper:

- Kvinder og mænd i alderen 45-64 år samt 65 år og derover
- Borgere med grundskole eller erhvervsfaglig uddannelse som højest fuldførte uddannelsesniveau
- Borgere som er førtidspensionister, alderspensionister samt øvrige ikke-erhvervsaktive

Udvikling i dårligt selvvurderet helbred fra 2010 til 2021

Det fremgår af figur 1.2, at der ikke ses signifikante forskelle i udviklingen i andelen med dårligt selvvurderet helbred fra 2017 til 2021. Derimod er der sket en negativ udvikling

for både mænd og kvinder i aldersgrupperne 16-24 år samt 25-44 år fra 2010 til 2021, idet en signifikant større andel vurderer deres helbred til at være dårligt. Den største stigning ses blandt kvinder i alderen 16-24 år, hvor andelen er steget fra 4% i 2010 til 11% i 2021. Den omvendte tendens ses for kvinder i alderen 65 år og derover, hvor andelen er faldet fra 29% i 2010 til 23% i 2021.

Dårligt selvvurderet helbred i de nordjyske kommuner

Ingen kommuner adskiller sig signifikant fra gennemsnittet for den samlede nordjyske befolkning – se figur 1.3. Der er heller ingen kommuner, hvor der ses en signifikant udvikling fra 2017 til 2021. Andelen af borgere med dårligt selvvurderet helbred varierer fra 16% til 20% i de nordjyske kommuner.

Seks udvalgte kroniske sygdomsgrupper – udvikling

Figur 1.4 viser udviklingen for seks udvalgte kroniske sygdomsgrupper. For borgere med hjertekarsygdom og borgere med psykisk lidelse er der sket en signifikant stigning fra 2017 til 2021 fra hhv. 23% til 25% for borgere med hjertekarsygdom og fra 10% til 11% for borgere med psykisk lidelse.

Mere end hver tredje borger (36%) har angivet at have en muskel- eller skeletsygdom i 2021. Det er en stigning på 6 procentpoint fra 2010, hvor andelen var 30%.

Bonusinfo (data er ikke vist)

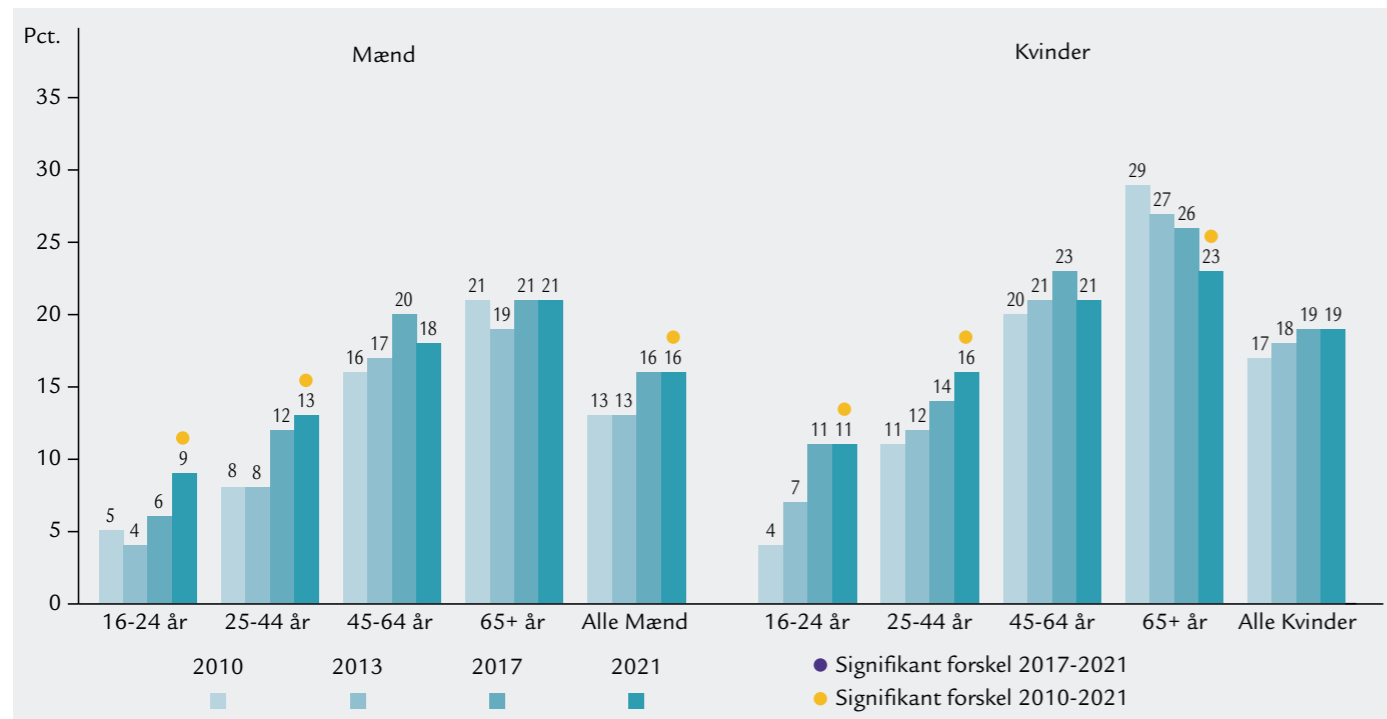
- Slidgigt (25%), forhøjet blodtryk (23%), allergi (22%) og migræne eller hyppig hovedpine (18%) er de hyppigst forekommende af de adspurgte tilstande.
- Forekomsten af de enkelte sygdomme og helbredsproblemer er generelt set stigende i perioden 2010 til 2021.
- Det er i forekomsten af tinnitus, der ses den største stigning, fra 8% i 2010 til 15% i 2017 og 16% i 2021.
- 12% af nordjyderne angiver at have en angstlidelse, mens den tilsvarende andel for depression er 13%. Dette dækker over stor variation mellem aldersgrupper. For eksempel angiver 30% af kvinderne i alderen 16-24 år at have en angstlidelse, mens det kun gælder for 5% af kvinderne i alderen 65+.

Litteratur:

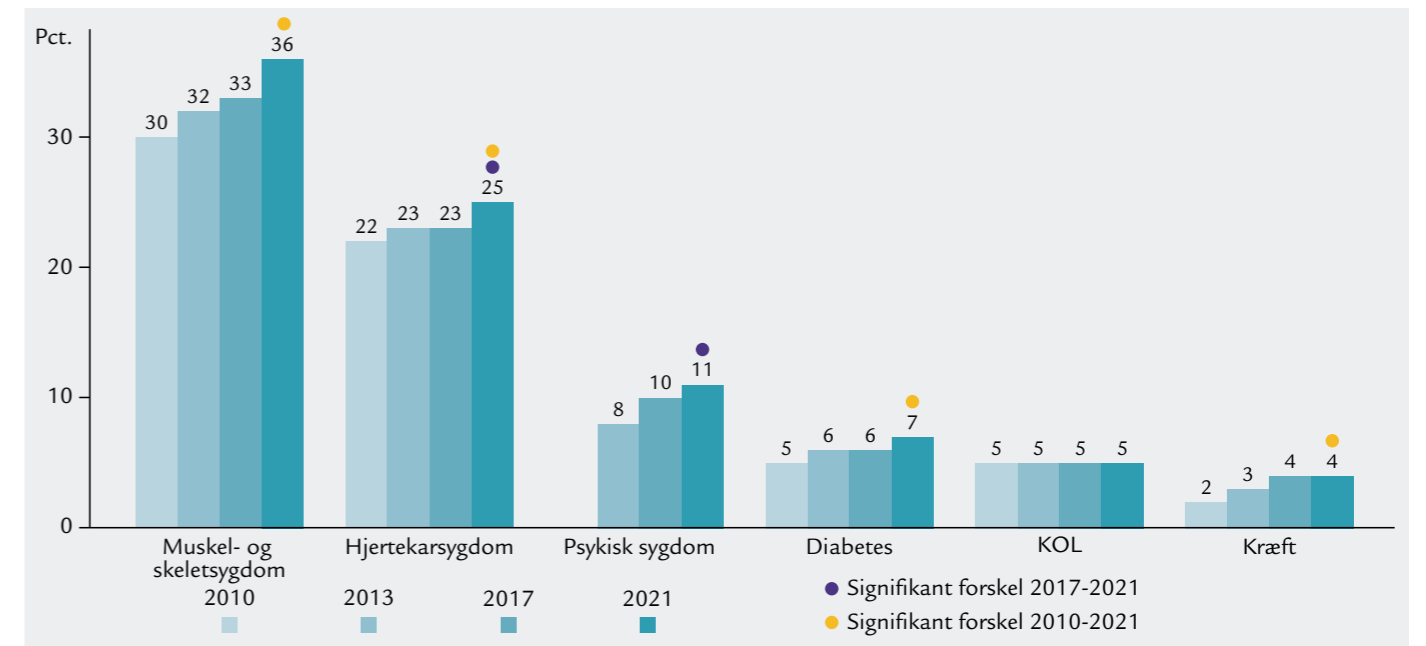
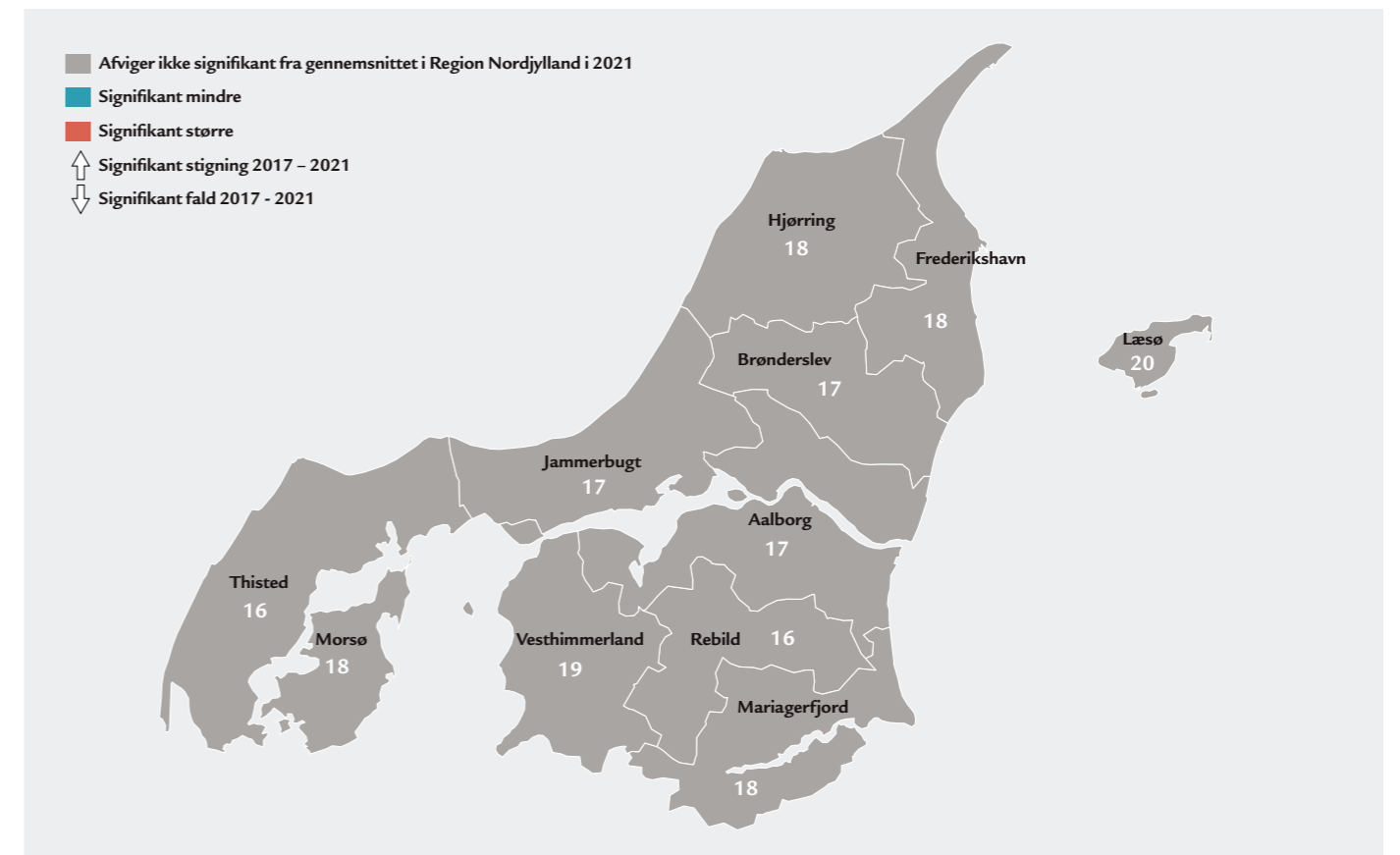
1. Vallgård S, Diderichsen F, Jørgensen T: "Sygdomsforebyggelse". Kbh.; 2014.
2. Wuorela M et al: "Self-rated health and objective health status as predictors of all-cause mortality among older people: a prospective study with a 5-, 10-, and 27-year follow-up". BMC Geriatrics 20:120, 2020
3. Schnittker J, Bacak V: "The Increasing Predictive Validity of Self-Rated Health". Plos One. 9, 2014
4. Ersbøll A K, Petersen M N S, Skaarup C, Udesen C H: "Social ulighed i sundhed og sygdom", Sundhedsstyrelsen, 2020

		Dårligt selv vurderet helbred		Langvarig sygdom		Dårligt helbred		Langvarig sygdom	
		Pct.		Pct.		Personer		Personer	
Alle	2010	15		32		70.000		143.000	
	2013	15		35		72.000		164.000	
	2017	18		38		86.000		174.000	
	2021	17		39		85.000		176.000	
Mænd	16-24 år	9		18		3.000		4.900	
	25-44 år	13		28		9.000		17.000	
	45-64 år	18		42		14.000		31.000	
	65+ år	21		51		13.000		32.000	
	Alle mænd	16		38		39.000		84.000	
Kvinder	16-24 år	11		23		3.500		6.400	
	25-44 år	16		34		11.000		21.000	
	45-64 år	21		46		16.000		34.000	
	65+ år	23		49		15.000		31.000	
	Alle kvinder	19		41		45.000		91.000	
Uddannelses-niveau	Under uddannelse	10		24		6.000		14.000	
	Grundskole	30		51		21.000		36.000	
	Gymnasial	17		33		2.500		4.900	
	Erhvervsfaglig	18		42		23.000		55.000	
	Kort videregående	15		41		4.400		12.000	
	Mellemlang videregående	13		40		10.000		31.000	
	Lang videregående	11		31		3.700		11.000	
Erhvervsstatus	Beskæftigede	11		31		22.000		66.000	
	Arbejdsløse	23		41		2.900		5.100	
	Førtidspensionister	50		87		9.700		15.000	
	Efterlønsmodtagere	11		45		400		1.500	
	Alderspensionister	22		50		28.000		62.000	
	Øvrige ikke-erhvervsaktive	41		55		9.400		13.000	
Samlevsstatus	Samlevende	16		38		47.000		109.000	
	Ikke-samlevende	20		41		37.000		66.000	

Afviger ikke signifikant fra gennemsnittet i Region Nordjylland i 2021
 Signifikant mindre
 Signifikant større

Helbred og sygdom

Helbred og sygdom